

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, економічних досліджень і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

(протокол «01» вересня 2026 р. №1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

освітньо-професійна програма «Міське самоврядування»
спеціальність - D4 Публічне управління та адміністрування
галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право
рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2026-2027 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни Економічна теорія для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Місьцеве самоврядування» спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування

Мова викладання — державна

Розробник: Томілін Олексій, професор кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму, д. е. н., професор

«01» вересня 2026 року

 Олексій ТОМІЛІН

Погоджено гарантом освітньої програми «Місьцеве самоврядування»

«01» вересня 2026 року

 Ольга СЕРДЮК

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування»

протокол від «01» вересня 2026 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності

 Ольга СЕРДЮК

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	180
Кількість кредитів	6
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова
Рік навчання (шифр курс)	1-й D4_бд_2026
Семестр	1
Лекції (годин)	32
Практичні (годин)	28
Самостійна робота (годин)	120
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: набуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: дисципліни фундаментально-прикладного спрямування повної загальної середньої освіти.

4. Компетентності:

загальні (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні (фахові) (СК):

ФК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

5. Програмні результати навчання / результати навчання:

ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.	- знати основні категорії, поняття та закони економічної теорії, розуміти закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; - розуміти основні етапи становлення економічної науки, сучасні економічні концепції та особливості розвитку ринкової економіки;
ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації,	- здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів;

робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетентності.	-аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
--	---

6. Методи навчання і викладання

- словесні методи (лекція, пояснення, бесіда);
- наочні методи (демонстрування, спостереження, ілюстрування);
- практичні методи (практичні роботи, робота з навчально-методичною, науковою літературою, нормативно-правовими актами, робота з джерелами в мережі Інтернет);
- методи усного контролю (опитування);
- методи письмового контролю (контрольна робота, екзамен);
- методи самостійної роботи (завдання самостійної роботи);
- методи формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу і новизни навчального матеріалу;
- метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів вищої освіти);
- інтерактивні методи навчання (дискусії, групові обговорення, метод «Займи позицію», круглий стіл);
- комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, елементів дистанційного навчання).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Суспільство та його економічне життя. Предмет економічної теорії, її функції та місце в системі економічних наук. Економічні категорії. Економічні закони та їх об'єктивний характер. Економічні суперечності. Методологія економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічна теорія та економічна політика. Економічна поведінка. Економічне мислення. Філософія економічної теорії.

Зародження та розвиток економічних знань. Етапи історичного розвитку економічної теорії та основні економічні школи. Внесок українських вчених- економістів у розвиток світової економічної науки.

Тема 2. Економічні потреби та виробничі ресурси. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Економічний інтерес, його сутність і функції. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Економічні інтереси – рушійна сила соціально-економічного розвитку.

Зміст та види суспільного виробництва. Фактори виробництва. Розподіл праці. Спеціалізація праці. Кооперація праці. Поєднання факторів виробництва. Виробнича функція та її складові.

Виробництво та його результати. Продукт виробництва. Виробнича функція. Виробничі можливості в економічній системі та проблема вибору. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб. Крива виробничих можливостей. Ефективність використання виробничих ресурсів.

Тема 3. Економічна система та місце власності в економіці. Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Економічні відносини та їх суб'єкти. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно- економічні і техніко-економічні відносини.

Принципи класифікації економічних систем. Адміністративно-командна економіка як система, механізм її функціонування, переваги та недоліки. Адміністративно-командний стиль економічного мислення. Ринкова економіка як система. Основні риси ринкової економіки, її переваги та недоліки. Моделі ринкової економіки. Змішана економіка, її основні риси. Моделі змішаної економіки. Особливість економічної системи України на сучасному етапі.

Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі. Роздержавлення та приватизація. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

Тема 4. Товарна форма виробництва. Товар і гроші. Натуральне господарство та його характеристика. Умови виникнення товарного господарства та його загальна характеристика. Види товарного виробництва. Проста і розвинена форми товарного виробництва.

Товар та його властивості. Закон вартості та його роль у розвитку товарного виробництва. Альтернативні теорії вартості. Ціна її сутність. Функції цін. Види цін. Теорії ціни. Основні фактори, що обумовлюють ціни на продукцію фірми.

Еволюція форм вартості та сутність грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей. Товарно-грошовий обіг: основні терміни та закони. Теорія грошей та грошового обігу. Еволюція грошей. Сучасна грошова система. Закони обігу грошей.

Тема 5. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Ринок, умови його виникнення та історичні етапи розвитку. Функції ринку. Види ринків та їх взаємозв'язок. Суб'єкти ринкової економіки. Ринкова інфраструктура, її елементи та роль у розвитку економіки. Ринкова інфраструктура та фінансові посередники. Основні напрямки становлення ринкової інфраструктури в Україні.

Сутність попиту. Закон попиту. Крива попиту. Цінові та нецінові детермінанти попиту. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Цінові та нецінові детермінанти пропозиції. Ціна рівноваги. Еластичність попиту та пропозиції.

Тема 6. Конкуренція і монополія в ринковій системі. Конкуренція – основа ринкового механізму господарювання. Види конкуренції. Форми та методи конкуренції.

Причини виникнення та сутність монополій. Основні форми монополій. Монополістична конкуренція. Олігополія: характерні риси, види. Конкуренція в умовах регульованого ринкового господарства.

Антимонопольне законодавство. Особливості антимонопольної політики в Україні.

Тема 7. Економічні агенти ринкової економіки. Секторна модель кругопотоку. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Інвестиційна поведінка домогосподарств.

Поняття підприємства (фірми, корпорації). Форми і види підприємств. Організаційно-правові форми підприємств в ринковій економіці. Види акціонерних товариств та особливості управління. Акціонерна власність в економічній системі. Внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства. Проблеми розвитку підприємств в Україні.

Сутність та функції підприємництва. Підприємець – основна фігура економічного прогресу. Роль підприємництва в ринковій економіці. Основи маркетингу та менеджменту.

Тема 8. Витрати виробництва і прибуток. Сутність та економічне значення витрат виробництва. Теорії витрат виробництва. Суспільні витрати виробництва. Економічні і бухгалтерські витрати та їх структура. Валові, середні та граничні витрати. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Альтернативні підходи.

Доход фірми. Валовий дохід, його сутність та структура. Прибуток фірми, його види. Концепції прибутку та їх витоки. Норма прибутку. Міжгалузева конкуренція та формування середньої норми прибутку.

Тема 9. Капітал. Галузеві особливості функціонування капіталу. Капітал та його сутність. Види капіталу. Постійний та змінний капітал. Структура виробничого капіталу. Основний та оборотний капітал. Фізичне та моральне зношування капіталу. Амортизація.

Кругообіг капіталу. Оборот капіталу. Показники ефективного використання основного та оборотного капіталу. Нагромадження капіталу. Інвестування. Особливості нагромадження капіталу в світі та в Україні.

Капітал у сфері торгівлі. Товарні біржі. Торговельний прибуток. Фондова біржа.

Рентні відносини та форми земельної ренти. Земельна рента та орендна плата. Ціна землі. Ринок земельних ресурсів в Україні.

Тема 10. Закономірності функціонування національної економіки. Основні поняття макроекономіки та їх взаємозв'язок. Сутність і види економічного відтворення. Просте та розширене відтворення. Сукупний суспільний продукт. Валовий внутрішній продукт, його сутність і відтворювальна структура. Чистий внутрішній продукт і національний дохід. Національне багатство.

Розподільні відносини та їх місце у відтворювальному процесі. Сутність розподілу національного доходу. Об'єктивні основи формування доходів населення. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца.

Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньового сектора в Україні.

Тема 11. Економічний розвиток. Відтворення та економічне зростання. Мета та фактори економічного зростання. Типи економічного зростання. Чинники економічного зростання. Економічне зростання на основі диверсифікації, технічної модернізації та інноваційної діяльності. Економічне зростання як одна із цілей сталого розвитку.

Циклічні коливання економічного зростання. Теорії циклів: дискусійні проблеми. Середні та малі цикли. Довгі хвилі в економіці. Економічні кризи та їх причини. Особливості розвитку економіки в Україні.

Тема 12. Зайнятість, безробіття та інфляція. Зайнятість: сутність і форми. Теорії зайнятості. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Види і форми безробіття. Державне регулювання зайнятості та його методи. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні. Заробітна плата, її форми та функції. Теорії заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата та її критерії. Людський капітал.

Інфляція: сутність, причини, основні види. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика. Інфляція і зайнятість населення.

Тема 13. Держава як основний регулятор національної економіки. Необхідність державного регулювання: можливості та межі. Еволюція поглядів на економічну роль держави в ринковій економіці. Цілі та інструменти державного регулювання. Економічні функції уряду. Основні напрямки державного регулювання.

Соціальна політика держави. Проблема подолання бідності. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні. Необхідність перерозподілу національного доходу і доходів населення. Система соціального захисту. Подолання бідності як одна із цілей сталого розвитку.

Інноваційна політика держави. Особливості сучасної економічної політики в Україні.

Тема 14. Фінансово-кредитна система. Фінансова система. Сутність фінансів. Державні фінанси. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит та способи його мінімізації. Проблеми збалансованої політики. Державний борг. Фіскальна політика. Податкова система України. Крива Лаффера. Фіскальні методи регулювання виробництва.

Позичковий капітал і відсоток. Сутність кредиту та його форми. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Фінансово-кредитні організації. Механізм грошово-кредитного регулювання. Основні інструменти монетарної політики. Вплив грошово-кредитної політики на рівень суспільного виробництва.

Тема 15. Сутність і структура світового господарства. Світове господарство: його сутність та структура. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце у світовій економіці. Інтеграція України у світову економіку.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародні товарні ринки. Протекціонізм і вільна торгівля. Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка та географія. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити.

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна валютна система, валютні ринки і валютний курс. Конвертованість валюти. Платіжний баланс та його регулювання.

Міжнародна міграція робочої сили. Інші форми міжнародних економічних відносин.

Державне регулювання світогосподарських зв'язків.

Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем. Причини виникнення та сутність глобальних проблем. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем.

Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн.

Міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма здобуття освіти			
	D4 бд 2026			
	усього	у тому числі		
		л	п	с. р.
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	10	2	2	6
Тема 2. Економічні потреби та виробничі ресурси	10	2	2	6
Тема 3. Економічна система та місце власності в економіці	10	2	2	6
Тема 4. Товарна форма виробництва. Товар і гроші	12	2	2	8
Тема 5. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку	12	2	2	8
Тема 6. Конкуренція і монополія в ринковій системі	12	2	2	8
Тема 7. Економічні агенти ринкової економіки	12	2	2	8
Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	12	2	2	8
Тема 9. Капітал. Галузеві особливості функціонування капіталу	12	2	2	8
Тема 10. Закономірності функціонування національної економіки	12	2	2	8
Тема 11. Економічний розвиток	12	2	2	8
Тема 12. Зайнятість, безробіття та інфляція	12	2	2	8
Тема 13. Держава як основний регулятор національної економіки	10	2	2	6
Тема 14. Фінансово-кредитна система	12	2	2	8
Тема 15. Сутність і структура світового господарства	10	2	-	8
Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем	10	2	-	8
Усього годин	180	32	28	120

8.Теми семінарських занять

Назви тем	Кількість годин	
	денна форма здобуття освіти	
	D4 бд 2026	
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	2	
Тема 2. Економічні потреби та виробничі ресурси	2	
Тема 3. Економічна система та місце власності в економіці	2	
Тема 4. Товарна форма виробництва. Товар і гроші	2	
Тема 5. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку	2	
Тема 6. Конкуренція і монополія в ринковій системі	2	
Тема 7. Економічні агенти ринкової економіки	2	
Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	2	

Тема 9. Капітал. Галузеві особливості функціонування капіталу	2
Тема 10. Закономірності функціонування національної економіки	2
Тема 11. Економічний розвиток	2
Тема 12. Зайнятість, безробіття та інфляція	2
Тема 13. Держава як основний регулятор національної економіки	2
Тема 14. Фінансово-кредитна система	2
Тема 15. Сутність і структура світового господарства	-
Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем	-
Усього годин	28

Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом.

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Теми самостійної роботи

Назви тем	Кількість годин
	денна форма здобуття освіти
	D4 бд 2026
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	6
Тема 2. Економічні потреби та виробничі ресурси	6
Тема 3. Економічна система та місце власності в економіці	6
Тема 4. Товарна форма виробництва. Товар і гроші	8
Тема 5. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку	8
Тема 6. Конкуренція і монополія в ринковій системі	8
Тема 7. Економічні агенти ринкової економіки	8
Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	8
Тема 9. Капітал. Галузеві особливості функціонування капіталу	8
Тема 10. Закономірності функціонування національної економіки	8
Тема 11. Економічний розвиток	8
Тема 12. Зайнятість, безробіття та інфляція	8
Тема 13. Держава як основний регулятор національної економіки	6
Тема 14. Фінансово-кредитна система	8
Тема 15. Сутність і структура світового господарства	8
Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем	8
Усього годин	120

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти по навчальній дисципліні «Економічна теорія» не передбачена.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання	Форми контролю результатів навчання
ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства	-знати основні категорії, поняття та закони економічної теорії, розуміти закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; - розуміти основні етапи становлення економічної науки, сучасні економічні концепції та особливості розвитку ринкової економіки;	поточний контроль: 1) опитування; 2) виконання завдань самостійної роботи (виконання науково-дослідницьких завдань); 3) контрольна робота. семестровий контроль: екзамен
ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетентності.	-здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; -аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки	поточний контроль: 1) опитування; 2) виконання завдань самостійної роботи (виконання науково-дослідницьких завдань); 3) контрольна робота. семестровий контроль: екзамен

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	опитування	виконання завдань самостійної роботи (науково-дослідницькі завдання) ¹	контрольна робота ²	екзамен	
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	3				3
Тема 2. Економічні потреби та виробничі ресурси	3				3
Тема 3. Економічна система та місце власності в економіці	3				3
Тема 4. Товарна форма виробництва. Товар і гроші	3				3
Тема 5. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку	3				3
Тема 6. Конкуренція і монополія в ринковій системі	3				3
Тема 7. Економічні агенти ринкової економіки	3				3
Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	3				3
Тема 9. Капітал. Галузеві особливості функціонування капіталу	3				3

Тема 10. Закономірності функціонування національної економіки	3				3
Тема 11. Економічний розвиток	3				3
Тема 12. Зайнятість, безробіття та інфляція	3				3
Тема 13. Держава як основний регулятор національної економіки	3				3
Тема 14. Фінансово-кредитна система	3				3
Тема 15. Сутність і структура світового господарства	-				-
Тема 16. Економічні аспекти глобальних проблем	-				-
Виконання науково-дослідницького завдання (теми 1-4)	-	5			5
Виконання науково-дослідницького завдання (теми 5-9)	-	5			5
Виконання науково-дослідницького завдання (теми 10-16)	-	5			5
Контрольна робота (теми 1-4)	-	-	8		8
Контрольна робота (теми 5-9)	-	-	7		7
Контрольна робота (теми 10-16)	-	-	8		8
Всього	42	15	23	-	80
Екзамен	-	-	-	20	20
Разом	42	15	23	20	100

¹ протягом семестру здобувачі вищої освіти виконують завдання самостійної роботи (науково-дослідницькі завдання – в кількості 3 од.) в розрізі тем 1-4; 5-9; 10-16 навчальної дисципліни (за кожне завдання отримуючи максимум 5 балів), при цьому бали виставляються окремими позиціями наприкінці семестру;

² протягом семестру передбачено написання трьох контрольних робіт по темах 1-4 (максимум 8 балів); по темах 5-9 (максимум 7 балів); по темах 10-16 (максимум 8 балів) навчальної дисципліни, при цьому бали виставляються окремими позиціями наприкінці семестру.

Шкала та критерії оцінювання опитування

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Здобувач вищої освіти отримує за відповідь на теоретичне питання у випадку повного та чіткого його розкриття, що свідчить про високий рівень знань основних категорій, поняття та закони економічної теорії, розуміння закономірностей функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; високий рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; високий рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; високий рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
2	Здобувач вищої освіти отримує за відповідь на теоретичне питання у випадку наявності окремих недоліків чи неточностей у відповіді на теоретичне питання, що свідчить про достатній рівень умінь аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; достатній рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; достатній рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; достатній рівень

	знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
1	Здобувач вищої освіти отримує за відповідь на теоретичне питання у випадку наявності суттєвих недоліків у відповіді чи фрагментарному розкритті теоретичного питання, що свідчить про наявність фрагментарного рівня знань основних економічних категорій та законів.
0	Здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи (науково-дослідницькі завдання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти отримує за виконане науково-дослідне завдання та його захист у випадку повного висвітлення теми дослідження, його захисту та надання повних чітких відповідей на питання викладача, що свідчить про високий рівень умінь аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; високий рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; високий рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; високий рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
4	Здобувач вищої освіти отримує за виконане науково-дослідне завдання та його захист у випадку повного висвітлення теми дослідження, його захисту та надання нечітких відповідей на питання викладача, що свідчить про достатній рівень умінь аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; достатній рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; достатній рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; достатній рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
3	Здобувач вищої освіти отримує за виконане науково-дослідне завдання та його захист у випадку нечіткого висвітлення теми дослідження, його захисту та надання неповних відповідей на питання викладача, що свідчить про задовільний рівень умінь аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; задовільний рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; задовільний рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; задовільний рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки

2	Здобувач вищої освіти отримує за виконання науково-дослідне завдання та його захист у випадку неповного висвітлення теми дослідження, що свідчить про базовий рівень знань економічних категорій та законів.
1	Здобувач вищої освіти отримує за виконання науково-дослідне завдання у випадку фрагментарного висвітлення теми дослідження, відсутність захисту, що свідчить про низький рівень знань економічних категорій та законів.
0	Здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належно оформлених виконаних науково-дослідницьких завдань, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання виконання контрольної роботи
(КР теми 1 – 4 питання 1 та 2, КР теми 5 – 9 питання 1, КР теми 10 – 16 питання 1 та 2)

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Здобувач вищої освіти отримує за відповідь на теоретичне питання у випадку надання повної чіткої відповіді, що свідчить про високий рівень здатності аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; високий рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; високий рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; високий рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
2	Здобувач вищої освіти отримує за відповідь на теоретичне питання у випадку надання неповної відповіді, що свідчить про достатній рівень здатності аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; високий рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; високий рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; високий рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
1	Здобувач вищої освіти отримує за відповідь на теоретичне питання у випадку надання фрагментарної відповіді, що свідчить про низький рівень знання економічних категорій, законів.
0	Здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності наданої відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання Екзамену (4 теоретичних питання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти отримує за кожне теоретичне питання у випадку повного та чіткого його розкриття, що свідчить про високий рівень здатності аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; високий рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; високий рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; високий рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
3-4	Здобувач вищої освіти отримує за кожне теоретичне питання у випадку наявності окремих недоліків чи неточностей у відповіді на теоретичне питання, що свідчить про достатній рівень здатності аналізувати закономірності функціонування економічних систем і взаємозв'язок економічних процесів із соціальним та політичним розвитком суспільства; високий рівень знань основних етапів становлення економічної науки, сучасних економічних концепцій та особливостей розвитку ринкової економіки; високий рівень знань здійснювати пошук, відбір та узагальнення економічної інформації з навчальних і наукових джерел, статистичних даних та офіційних ресурсів; високий рівень знань аналізувати основні економічні явища та процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й формулювати обґрунтовані висновки
2	Здобувач вищої освіти отримує за кожне теоретичне питання у випадку наявності суттєвих недоліків у відповіді на теоретичне питання, що свідчить про базовий рівень знань економічних категорій та законів.
1	Здобувач вищої освіти отримує за кожне теоретичне питання у випадку фрагментарного розкриття теоретичного питання, що свідчить про фрагментарні знання економічних категорій та законів.
0	Здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час реалізації навчальної дисципліни

Персональний комп'ютер, під'єднаний до мережі Internet. Програмне забезпечення: OS Windows, MS Office, PowerPoint, хмарні додатки Google, Internet- браузері, мережа Wi-Fi, доступ до інтернет-ресурсів, онлайн платформа Google Meet. Мультимедійне обладнання (проектор), дошка аудиторна, АСУ ПДАУ, електронний ресурс на платформі LMS Moodle, репозитарій ПДАУ.

13. Політика навчальної дисципліни

- щодо термінів виконання та перескладання: виконання вправ на практичних заняттях здійснюється під час проведення практичних занять, завдання самостійної роботи виконуються протягом вивчення відповідної теми.

Здобувачі вищої освіти, які пропустили заняття, виконують усі передбачені робочою програмою види робіт відповідно до погодженого з викладачем індивідуального графіка.

Перескладання робіт відбувається відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті та інших нормативних документів.

Ліквідація здобувачем підсумкової академічної заборгованості з навчальної дисципліни здійснюється згідно з графіком ліквідації підсумкової академічної заборгованості;

- щодо академічної доброчесності: здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та інших нормативних документів, наведених на сторінці Академічна доброчесність ПДАУ.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про використані методики досліджень і джерела інформації, результати власної навчальної та наукової діяльності.

Письмові роботи перевіряються на наявність текстових запозичень відповідно до Порядку перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті.

Використання будь-яких електронних пристроїв та комп'ютерної техніки під час занять дозволяється лише з дозволу викладача;

- щодо використання інструментів штучного інтелекту: використання інструментів штучного інтелекту (ШІ) здобувачами вищої освіти під час вивчення дисципліни здійснюється відповідно до принципів академічної доброчесності та Правил використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету.

Для виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи застосовується режим Б «ШІ використовується обмежено». Дозволяється використання систем штучного інтелекту (ChatGPT, Gemini тощо) для пошуку та систематизації інформації і джерел, перекладу іншомовних матеріалів, перевірки граматики та орфографії власного тексту, формування структури (плану) роботи, а також підготовки допоміжних ілюстративних матеріалів і презентацій.

У разі використання систем штучного інтелекту в межах режиму Б здобувач вищої освіти зобов'язаний розкрити факт їх використання із зазначенням назви ШІ-системи та мети її застосування, критично перевірити отриману інформацію та достовірність використаних джерел. Здобувач несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи.

Під час заходів поточного і підсумкового контролю (тестування, підсумкова контрольна робота, екзамен) застосовується режим А «ШІ не використовується».

Порушення встановленого режиму використання систем ШІ розглядається відповідно до вимог академічної доброчесності та нормативних документів Університету.

- щодо відвідування занять: відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Полтавському державному аграрному університеті відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Здобувачі вищої освіти зобов'язані бути присутніми на заняттях і не пропускати їх без поважної причини (лікарняний, вагітність і пологи тощо).

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання у Полтавському державному аграрному університеті в умовах, коли можливості фізичного відвідування університету здобувачами вищої освіти, науково-педагогічними працівниками обмежені або відсутні з причин непереборної сили, організація освітнього процесу може здійснюватися з використанням технологій дистанційного навчання.

Відповідно до Положення про навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком в Полтавському державному аграрному університеті за наявності поважної причини здобувач вищої освіти може отримати індивідуальний графік навчання, що передбачає можливість вибіркового відвідування занять та самостійного опрацювання здобувачем до 0,5 частини від загального обсягу матеріалу навчальних програм з відповідних навчальних

дисциплін;

- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти: здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовані курси наведені у списку рекомендованих джерел інформації.

- щодо оскарження результатів оцінювання: процедура оскарження результатів оцінювання регламентована Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

- щодо здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами: забезпечення навчально-організаційного, психолого-педагогічного та соціального супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Полтавському державному аграрному університеті та Порядку супроводу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення під час надання освітніх послуг у Полтавському державному аграрному університеті.

- щодо врегулювання конфліктних ситуацій на підґрунті дискримінації, булінгу: політика і процедури врегулювання конфліктних ситуацій, що виникають на підґрунті дискримінації, булінгу тощо, регламентуються Положенням про протидію дискримінації, сексуальним домаганням та підтримку рівності у Полтавському державному аграрному університеті та Положенням щодо протидії булінгу (цькуванню) у Полтавському державному аграрному університеті.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Економічна теорія : конспект лекцій : навч. посіб. для посібник для здобувачів ступеня бакалавра за освітніми програмами «Економіка і бізнес», «Економічна аналітика», «Міжнародна економіка» спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б. В. Дергалюк. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 208 с.

2. Економічна теорія : методичні рекомендації до виконання практичних завдань для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” освітньої програми “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” першого (бакалаврського) рівня / уклад. Т. С. Черкашина. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. 57 с.

3. Економічна теорія : навчальний посібник для самостійної роботи студентів / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. М. А. Мащенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 266 с. URL: <http://surl.li/cgcxsh>

4. Економікс. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісина Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с. URL: <http://surl.li/puonft>

5. Мікроекономіка : навч. посіб. / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с. URL: <http://surl.li/dsobti>.

6. Яворська Ж. Б. Електронний навчальний посібник до вивчення курсу навчальної дисципліни «Основи економічної теорії». Львів. 2023. 119 с. URL: <http://surl.li/opkdoz>

Допоміжні:

1. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл. М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів.-т., 2021. 200 с. URL: <http://surl.li/cbbqme>

2. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с. URL: <http://surl.li/omdcca>

3. Геєць В. М. Реформація для реформ в Україні. *Економіка України*. 2021. № 5.

С. 91 – 94.

4. Давидова Н. Цивільно-правове регулювання інформаційних відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 16 – 22. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.6.03>.

5. Кудлаєнко С. В., Осовська Г. В., Чорна Л. О., Волківська А. М., Савчук Б. В. Підвищення якості продукції яка чинник зростання конкурентоздатності, підвищення рівня й якості життя населення та забезпечення економічної, соціальної і екологічної безпеки. *Ефективна економіка*. 2024. № 7.

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4204>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.28>.

6. Кмитюк Т. Л., Шабелян М. Я. Аналіз та прогнозування рівня бідності в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4499>. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.87>.

7. Кудряшов В. П. Фінансове забезпечення критичної інфраструктури. *Фінанси України : наук.-теорет. та інформ.-практ. журнал*. 2021. № 5. С. 111 – 128. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.05.111>.

8. Кузнєцова Т. В., Банар О. В., Понедільчук Т. В., Кузнєцов Є. С. Методологія досліджень у галузі бізнес-аналізу, економіки та менеджменту.

Ефективна економіка. 2024. № 6. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3987>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.6>.

9. Обіход Т. В. Економічна теорія. Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут" 2021. № 20. С. 7–14. URL: <https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/Osnovyekonomichnoi-teorii.pdf>

10. Томілін О.О., Тютюнник Ю.М., Бражник Л.В., Дроботя Я.А. Фінансово-економічний словник – довідник / за наук. ред. проф. О.О. Томіліна / Полтава : ПДАУ. 2023. 108 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: rada.gov.ua.
2. Сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Держкомстату України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.
5. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua